

2205/15

natur vest

UNIVERSITETSBIBLIOTEKET I OSLO

Nr. 1 - 1986

ÅRSMØTE

Onsdag 12. mars
klokken 19.00

ÅPENT MØTE

klokken 20.00
«om gifter og
fremmedstoffer
i mat»

Se side 5

natur vest

nr. 1 - 1986

Utgitt av
VESTLANDSKE NATURVERNFORENING

NATUR VEST kommer ut fire ganger i året, og sendes gratis til alle medlemmer.

VESTLANDSKE NATURVERNFORENING er et fylkeslag innenfor Norges Naturvernforbund (NNV). Medlemskap koster i 1986 kr.120, (pensjonister kr.50) og omfatter foruten NATUR VEST også abonnement på NORSK NATUR (6 nr. årlig).

OPPLAG: 2300 eks.
TRYKK : A/S Centraltrykkeriet, Bergen

REDAKSJONSUTVALG:

Øivind Bergh
Anders Goksøyr
Otto von Münchow
Tom N. Pedersen

ANSVARLIG DETTE NR.

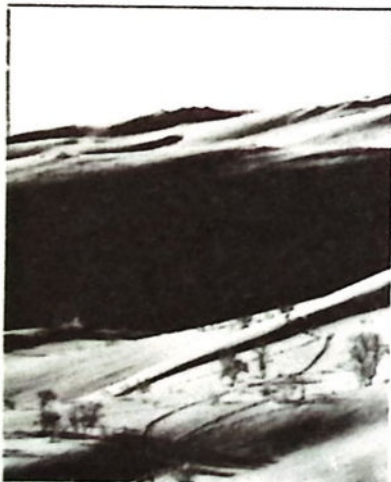
Anders Goksøyr

Redaksjonen avsluttet 14.feb.
Frist for innlevering av stoff til neste nr.: 1.mai

REDAKSJONENS ADRESSE:

Vestlandske Naturvernforening
Jacobsfjorden, Bryggen,
Postboks 1201, 5001 Bergen.

VESTLANDSKE NATURVERNFORENING har telefon 31 38 51, og kontortid tirsdag og torsdag kl.1130 - 1430, og lørdag kl.1200 - 1400.

Forsiden: Fra Hamnlagrø

Foto: Otto von Münchow

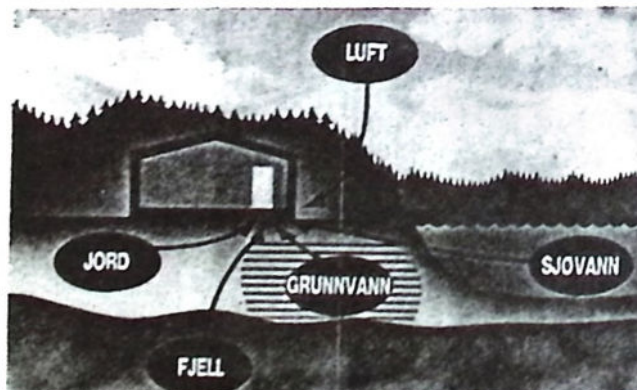
Norges Skibshypotek A/S

BERGEN

Bergens Tidende

UTROLIG MEN SANT

Nå kan du utnytte Norges naturressurser og få billigere varme og varmt vann i ditt hus

En av disse naturressursene er passende som energikilde for ditt hus - vi regner ut hvilken!

Thermia senker fyringskostnadene i eneboliger, rekkehus og større bygg. Vi kan idag tilknytte Thermia Varmepumper til følgende varmekilder: Jord, grunnvann, sjøvann, elver, fjell og luft. Energibesparelsen og valg av størrelse på Thermia Varmepumpe beregner vi kostnadsfritt for deg. THERMIA GIR DEG EN 5-ÅRS BESPARELSEGARANTI! Vi har også varmpumpesystem tilpasset fiskeoppdrett. Det er vi som selger Thermia Varmepumpesystem, samt svarer for totalinstallasjon og service! Ta turen innom vår utstilling, og slå av en prat med vår varmpumpespesialist Kåre Fjeldsbo.

Velkommen til
VARMEPUMPESPECIALISTEN!

Thermia
Varmepumpesystem gir
deg varmekomfort og
varmekonomi.

Harald Bjørge A/S autorisert rørleggerfirma - Spesialisten i VVS-miljø & Energi
Damsgårdsvei 16 - 5037 Solheimsvik - Tlf. 29.00 70

FORVARNER
BJØRGE ENERGI

BORETTSLAG MED ENERGIØKONOMISK OPPVARMING

Alternative energikilder blir stadig mere aktuelle for kommersiell anvendelse. Både Danmark og Sverige har for lenge siden oppdaget verdien av disse "nye" ressursene og drevet forskning innen feltet. En rekke interessante prosjekter har sett dagens lys i våre naboland. Interessante fordi de både er lønnsomme og har stor grad av utnyttelse.

Otto von Münchow for NaturVest

Norge er omsider på vei, og flere spennende løsninger er under utarbeidelse. Sponviken borettslag er pionerer i så måte, og er med sitt varmpumpeanlegg med til å vise vei langs nye og ukjente stier.

Prinsippet for varmpumpen er over 100 år gammelt, men først i de siste årene har det vært gjort forsøk med å utnytte opplagret energi fra jord, sjø, grunnvann, fjell og luft. For det er nettopp herfra at varmpumpen henter en del av energien. Dette sier Kåre Fjeldsbø, avdelingssjef i rørleggerfirmaet Harald Bjørge, som har levert varmpumper til Sponviken borettslag.

Sverige har allerede i 20 år omgjort denne opplagrete energien til oppvarming. De første famlende skrittene er tilbakelagt, og i dag er varmpumper et alternativ like reelt til oppvarming som andre mere tradisjonelle metoder.

Siste år leverte Harald Bjørge 6 varmpumper til husblokker og større eneboliger. Konkurrerende bedrifter leverte omtrent et tilsvarende antall, og en regner med

at framover vil stadig flere oppdage og benytte seg av varmpumper som energibesparere.

Varmpumpen henter energi fra opplagret solvarme. Flere slanger legges i slynger fra varmpumpen til det aktuelle området, enten det er vann, luft, jord eller fjell, slik som i Sponviken. Der er slangene lagt i borehull i fjellet. Vann tilsatt kjølevæske sirkulerer gjennom slangene og oppvarmes underveis av den opplagrede energien i fjellet. Denne energien utvinnes av varmpumpen som klarer å trekke 2-4 grader ut av vannet. Dette høres kanskje ikke så voldsomt ut, men for Sponviken borettslag vil det bety et nedsatt forbruk av energi på mere enn det halve.

Før varmpumpene ble installert i Sponviken, lå kostnadene til strøm på rundt 340 000 kroner i året. Dette tilsvarer 1,1 millioner kilowattimer, men nå etter at varmpumpene er på plass, regner en med at forbruket vil reduseres til ca 500 000 kilowattimer. Følgelig er en del varmetap gjennom veggene, er innsparingen ikke maksimal av hva som er mulig med disse pumpene. I nye hus vil besparelsen ligge på rundt 70-80% i forhold til elektrisk oppvarming eller oljefyring. Så her er det en god del mere å spare.

Det skal ikke unnaslås at det koster å få installert varmpumper i et hus. En må regne med et utlegg alt fra 50 000 kroner og oppover, avhengig av størrelse på anlegget og husets beskaffenhet. Det er heller ikke alle hus som egner seg for installering av varmpumpe. For eksempel vil det ikke lønne seg i små husbankhus eller i blokker som ikke allerede

har sentralvarmeanlegg. I disse husene vil utgiftene til innkjøp og montering overstige inntjeningsvnen. I en i prinsippet kan varmpumpen brukes i alle boligtyper.

Thomas Johnson i Bergen og Omegn Boligbyggerlag sier at de er godt fornøyd med anlegget i Sponviken. De har ennå ikke mottatt noen resposns fra beboerne, men dette tar Johnson som et positivt tegn, og han regner med at beboerne nå er godt fornøyd med varmpumpene. Bortsett fra noen små justeringsproblemer i begynnelsen, ser det ut til at pumpene virkelig klarer å utnytte den opplagrede energien som ligger i fjellgrunnen.

Kostnader har tidligere vært nevnt. 1,4 millioner kroner har det kostet å installere varmpumpeanlegget i Sponviken, inkludert nye radiatorer i alle husstandene. Fye penger, men fordelt på de 72 leilighetene som nytter godt av det nye anlegget, er likevel ikke prisen særlig avskrekende. Det vil ikke gå så alt for mange år før den summen er inntjent.

BOS har ingen konkrete planer for tilsvarende prosjekt i andre borettslag. Foreløpig er i hvertfall ingenting prosjektert. Men det er klart at de andre borettslagene vil følge utviklingen i Sponviken, og før eller senere vil andre følge etter. For varmpumper er en rimelig energiutnyttelse, og kanskje kan dette bli et gjennombrudd for energiøkonomisk oppvarming! Kanskje vil varmpumper på lang sikt føre til mindre forbruk av andre og mere begrensede ressurser slik som olje og elektrisitet.

ELVERENSING – AKTIVT NATURVERNARBEID

Elven som går langs riksveien fra Banktjern til Osøyro var iferd med å gro fullstendig igjen av søppel. Nå ser den ut til å ha fått nytt liv takket være medlemmer av Os jakt- og fiskelag.

Honoraria Hamre for NaturVest

- Vi har plukket opp bilfelger, sykler, ovner, barnevogner, transportpaller, presenninger og steinullmatter. Men mest har det vært plast og annet skrot. På en strekning på 100 meter fylte vi 5-6 tønner, forteller Arne Årseth, en av elverenserne.

- Folk har brukt elven som søppelplass, skoleelever som går langs veien kaster plastavfallet sitt uti, presenninger og annet har blåst av biler.

SJØØRRET

Årseth forteller at avhogget kvist og kvas også hives i elven. Gras og blader som kommer drivende med strømmen henger seg opp i kvistene, og det danner seg kunstige dammer og stengsler.

Men hvorfor gå igang med dette kjempearbeidet? Noen fornøyelse har det vel ikke vært?

- Fra jeg var guttunge har jeg fisket i elven, så jeg vet hvilke fine opplevelser den kan gi. Den gangen gikk sjørret fra fjorden opp til Banktjern, den største jeg vet om som ble fanget var på 5,2 kg.

UNDER BEBYGGELSEN

- Nå går det litt fisk fra Banktjern og nedover elven om høsten,

men ingen sjørret går opp. Det skyldes nok delvis at elven går under vei og bebyggelse på selve Osøyro. Jeg har ofte sett hvordan fisken har samlet seg ved utløpet, men den har problemer med å gå opp. Så i elvetunnelen under bebyggelsen må vi også rydde. Lenger oppe skulle det være passasje nå, og i høst så vi fin fisk der det er ryddet.

KLOAKK

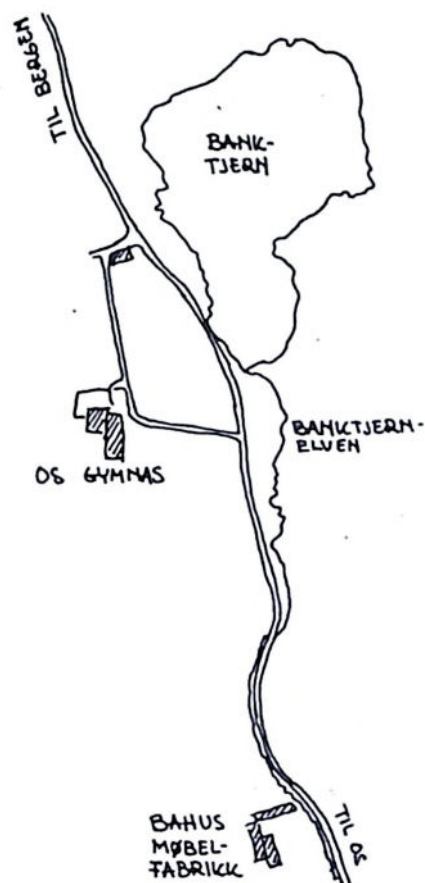
- Hva med kloakk, kjemisk forurensning?

- Etter kloakksanering i området er forholdene blitt bedre enn de var. Men enda går noen kloakker ut i elven, og det kommer silosaft og gjødselavrenning fra en del gårder. Tidligere slapp Bahus møbelfabrikk ut vann som hadde vært brukt til skylling av lakkmaskiner. Disse utslippene skal visstnok være opphørt. Biologigruppen i 3.klasse på Os gymnas målte surhetsgrad og fosfatinnhold på forskjellige steder i elven i høst. Ifølge prøvene var det lite fosfat og en pH på rundt 7, dvs. nøytral reaksjon. Så disse faktorene skulle ikke være til hinder for at fisken går opp.

ARBEID I NÆRMILJØET

Arne Årseth er en aktiv mann i Os. På femte året er han formann i "Fritio", bygdas årlige store kulturmønstring. Tre år var han formann i Os Mållag, han var med å starte Os Jazzlag, og arbeider med å få til nærradio i "Fritios" regi. I tillegg er han altså med i Os Jakt- og fiskelag.

- I Os natur- og miljøvernlag er jeg bare passivt medlem, sier han.

Vi må understreke at elverensning i høyeste grad er aktivt naturvernarbeid som naturvernlaget sikkert sette stor pris på.

- Alt arbeid i nærmiljøet henger sammen, mener Årseth. Halve bygda er med i "Fritio". Da får de øynene opp for den lokale kulturen, for sin egen dialekt, for verdier som lett bukker under i det moderne industrisamfunnet. Og folk som er opptatt av kulturvern blir også opptatt av naturvern.

HVOR ER OPPRYDNINGSAKSJONENE?

Arne Årseth er likevel bekymret. Folk, særlig i 30-40 årsalderen, hiver plast, tomme sigarettesker og tømmer bilaksebegrene hvor det skal være. De er et dårlig eksempel for ungene sine. Det flyter med boss langs veiene og i naturen. Hvor er det blitt av opprydningsaksjonene fra 70-årene? Da var voksne og barn med og plukket søppel hver vår, og kommunen stilte plastsekker og iler til disposisjon. Når en en gang har vært med på en slik opprydning, kaster en ikke så lett fra seg boss. Det bør være en oppgave for kommunen å få disse aksjonene i gang igjen, avslutter Årseth.

Vi er enige. Men kanskje det kan være en oppgave for naturvernlagene i Os og andre steder å presse på kommunene for å få dem til å sette nye opprydningsaksjoner igang? Elverensning og annen opprydding er viktig naturvernarbeid. Men noen må ta initiativet!

ÅRSMØTE

Onsdag 12. mars 1986 kl. 19.00

i kantinen, Bergen Bank (inng. vis-a-vis Tonning Sport)

1. Årsberetning
2. Regnskap
3. Valg
4. Eventuelt

ÅPENT MØTE kl. 20.00

«Hva spiser vi? Om gifter og fremmedstoffer i mat»

Foredrag:

Prof. Ragnhild Sundby, Norges Landbrukshøgskole, Ås

Alle interesserte velkommen

Årsberetningen inneholder:

Dagsorden for årsmøtet.....	s. 5
Årsoversikt for VNV.....	s. 5
Grupperapporter.....	s. 6
Lokallagsrapporter.....	s. 7
Representasjon og møter...	s. 9
Naturvernsaker.....	s.10
Informasjon.....	s.11
Årsregnskap.....	s.16

Årsoversikt for VNV

STYRET:

Leder: Frode Bekkestad
 Nestleder: Oddvar Skre
 (fung: A. Måge)
 Styremedl: Lars H. Blikra
 Rezi Faye
 Torild Hage
 Thorstein Lunde
 Johansen
 Jarle T. Noreide
 Vararepr: Erik Brendehaug
 Amund Måge
 Norman Natland
 Marianne Pedersen
 BNU - ikke besatt

VALGKOMITEEN HAR FØLGENDE KANDIDATER TIL NYTT STYRE:

Leder: Frode Bekkestad
 (gj. valg)
 Styremedl: Amund Måge (ny)
 Erik Brendehaug (ny)
 Jan Arne Holm (ny)
 Jarle T. Noreide
 (gj. valg)
 Varamedl: Randi Sørsdal (ny)
 Marianne Pedersen
 (gj. valg)
 Oddvar Skre
 (gj. valg)
 Norman Natland
 (gj. valg)
 En repr. fra BNU

Torild Hage har flyttet fra Bergen og frasagt seg gjenvalg. Thorstein Lunde Johansen ønsker av personlige grunner å gå ut av styret.

GRUPPELEDERE:

Energi: Thorstein L. Johnsen
 Forurensing: Jan A. Holm/A. Måge
 Biogruppen: Lars H. Blikra
 Miljø/landskapsvern: Torild Hage
 Opplysning: Rezi Faye
 NaturVest: Anders Goksøyr
 Oivind Bergh
 Tom N. Pedersen
 Amund Måge
 Sekretær: Ingegjørd W Ness
 (fast ansatt)
 Valgkomite: Birger Refsdal
 Aksel Foyen
 Ivar Steine

REVISORER: Johanne Kjennerud
 Leif Magnus Lien

REGNSKAPSFØRER OG KASSTØRER:
 Gunnar Jebsen

UTSENDINGER TIL LANDSMØTE I BNU:
 Valgkomiteen foreslår at styret får fullmakt til å peke ut disse.

STYRET I VNV HAR FØLGENDE KANDIDATER TIL NY VALGKOMITE:
 Birger Refsdal (gj. valg)
 Ivar Steine (gj. valg)
 Aksel Foyen (gj. valg)

a ORGANISASJON

Verving

Vestlandske Naturvernforening hadde en tilgang på ca. 200 nye medlemmer i 1985. En betydelig del av disse ble vervet i forbindelse med turer og arrangementer.

Lokallagsseminar

For å skolere tillitsvalgte fra VNV og foreningens lokallag, ble det gjennomført et dags-seminar i Os. Tema var arbeidsområdet for fylkesmannens miljøvernnavdeling.

Organisasjonsarbeidet foreningens faste faggrupper

Miljø- og landskapsverngruppen

Medarbeidere i gruppen er:

Torild Hage (leder)
Lilly Mjelde
Judy Asheim
Torild Hage flyttet til Trondheim og sa fra seg gruppelederjobben i august 1985. Det har siden da vært arbeidet med å finne en ny leder og styrke gruppens sammensetning. Gruppen har arbeidet med miljø- og landskapsvernsaker.

Av saker kan nevnes:

- *Lokalisering av gjenværende friarealer i Fyllingsdalen i Bergen kommune og vurdering av grenser for boligbygging.
- *300kV kraftlinje Tøffjell-Samnanger. Konesjon kunne ikke tilrådes.
- *Kraftlinje fra Lille Sotra til Ågotnes. Ingen merknader til søknaden.
- *132kV kraftlinje fra Bikelandsosen til Fusa. Kunne ikke akseptere noen av alternativene.

- *132kV kraftlinje Grønsdal-Frølnad. Alt.1 kunne aksepteres.
- *Ishall Finse. Gruppen var involvert i landskaps-friluftsmessige konfliktvurderinger ved prosjektet og utarbeidet uttalelser i saken.
- *Miljøverndepartementets friluftslivsutredning.
- *Vegplan for Toska i Radøy kommune.
- *Vegplan for RV14 Mundal-Eikanger.
- *132kV kraftlinje Matre-Vemundsbøtn-Myster-Dale. Ingen vesentlige innvendinger.
- *132kV Arna-Jordal. Saken var konfliktfylt, og ingen av de foreliggende alternativer for kraftlinje over byfjellene kunne godtas.
- *132kV kraftlinje Askøy-Ravnanger. Lokallaget hadde ansvaret for uttalelsen.

Biogrupper

Medarbeidere i biogruppen er:
Lars Harald Blikra (leder)
Jarle Tryti Noreide
Oddvar Skre
Erik Brendehaug
Dyvecke Grieg-Smith
Kristine Skagen
Sissel Andersen

Det har vært arbeidet med oppgaver av biologisk/økologisk art. En stor del av innsatsen har vært konsentrert om sikring av verdifulle naturområder i fylket. Det er samlet data om verneverdige edellauvskogs- og myrområder som ikke kom med i fylkets verneplaner. Det er tatt initiativ overfor enkeltkommuner for å sikre områdene gjennom planarbeidet i kommunen.

Av andre viktige saker kan nevnes:

- *Plan for søppelfylling i Skeisåsen i Fana
- *Ishall på Finse - konsekvenser for natur og miljø. Gruppen har forberedt anke til fylkesmannen.
- *Fjøsanger naturminne- og landskapsvernområde
- *132kV kraftlinje Meland-Kartveit
- *Betongplattform på Tyborgøy i Lindås kommune. Konesjons- og etableringssøknad.
- *Forhåndsmeldt utbygging av Tyssovassdraget med overføring av vatn til Raundalsvassdraget.
- *Omlegging av Vassnesvatn til forsøksbasseng for marin yngel i Austevoll.
- *Vegfremføring til øyene i Austrheim.
- *Kraftlinje Ølensvåg-Vikebygd i Ølen kommune.
- *Heliskiing øst for Sysendalen, Hardangervidda
- *Utbygging Tranevatn-Storåsen. Sikring av vegetasjonssoner rundt vannet.

Forurensningsgruppen

har hatt følgende medarbeidere:
Jan Arne Holm (leder)
Amund Måge (leder til okt.85)
Sigurd Stefanson
Ole Ringdal
Olav Mjåvatn
Kjersti Sæter-Olsen
Otto von Münchow

Det har vært arbeidet med vann og luftforurensning. Det er gitt en rekke uttalelser i forbindelse med høringssaker.

Av viktige saker kan nevnes:

- *Oppfølging av tilleggsuttalelser i forbindelse med anke av ilmenitt-avfall (16000t avfall pr. år) til Sørfjorden. VNV har samarbeidet med Aksjon Rein Fjord. VNV var representert på et folkemøte om saken 5. nov. 1985 der bl. a. den politiske ledelsen i Miljøverndepartementet deltok.
- *Produksjonsutvidelse ved Søral på Husnes. Bedriften hadde nylig redusert sine utslipp kraftig, og ytterligere reduksjoner ble ikke utført.
- *Forurensning fra oljeterminal på Sture (Oseberg transport-system) VNV fikk saken til uttalelse fra SFT, og en fyldig rapport ble gitt like over nyttår.
- *Kloakkrammeplan for Søre Våge-Vikse i Sveio kommune. VNV krevde kjemisk rensing i tillegg til biologisk.
- *Kloakkrensaneanlegg på Eide i Fjell kommune. Vi har siden fått tips om at driften ikke forgår forskriftsmessig. Dette vil bli fulgt opp.
- *Urenset sanitærvløpsvann fra boligfelt på Hjertås i Meland. VNV krevde felles slamavskiller og utslipp på 30 m. dyp.
- *Flytting av matfiskanlegg fra Valestrandsfossen til Meldal i Osterøy kommune. Ingen innvendinger men ba om tilstandsundersøkelse før driftsstart. Vi ba videre om en totalvurdering av fjordsystemet rundt Osterøy m.h.t. bruk/forurensning.
- *Kloakkutslipp fra "Kyrkjeklubben"-Vestvikvåg i Sveio kommune. VNV godkjente utslippet, men satte likevel krav om utslippsdybde, rørsystem, slambehandling. Videre ble friluftssinteressekonflikt påpekt.
- *Befaring til Jotungruppens produksjonsanlegg på Manger i Radøy kommune. Etter tips fra lokallaget, ble det observert produksjonsavfall (filterkake) innerst i en vik utenfor bedriftsområdet. Vika syntes helt død et langt stykke utover, med et sort, slimaktig sediment på bunnen. Fylkesmannens miljøvernnavdeling og SFT ble koblet inn, og de har bedt bedriften redegjøre for utslippetets sammensetning.

Forurensningsgruppen arrangerte i mai/juni en studiesirkel om fremmedstoffer i mat over 4 kvelder med avslutning på Næringsmiddelkontrollen i Bergen. Det var 10 deltakere, og studiesirkelen var svært vellykket.

Opplysningsgruppen

Faste medlemmer av gruppen:

Rezi Faye (leder)
Terje Borthen
Normann Natland
Björg Vestfossen
Kari Vogt

De viktigste oppgavene i 1985:

- *Nærmiljø-opplegg: planlegging og gjennomføring av åtte miljøturer med tilsammen ca. 450 deltakere.
- *Utstillinger og stands: i Bergenshallen på Villmarksmessen i mai/juni, Bergen Bank juli/august, Bergen Rådhus oktober, Bergen off. bibliotek november. Utstillingstema var Raundalen/Flåmsdalen med presentasjon av informasjonsheftet, og naturvern generelt. Ny informasjons- og vervebrosjyre er laget for VNV.
- *Medlemsverving: Postkasseaksjon Skeie/Hordnes/Stend i forb. med Skeisåsen kraterdrift. Postkasseaksjon Sandalen i forb. med evt. næringsvirksomhet ved Sandalselv. Postkasseaksjon diverse områder i forbindelse med Forurensing/Unger-saken.
- Postkasseaksjon Vaksdal og Osterøy i forbindelse med flytebroprosjektet i Salhusfjorden.
- *Studieringer: Fremmedstoffer i mat, Landskapsvernomsråde Raundal/Flåmsdal, Vårt nærmiljø, Natur- og kulturområder.
- *Lokallagsseminar: Dags-seminar i Os med fylkes Miljøvernnavdeling hvor alle lokallagene deltok.
- *Lysbilde/Naturvernkveld i Bergen Banks kantine, vel 100 deltakere.
- *Naturkalenderen: salg til firmaer, 535 kalendere fordelt på 20 firmaer.

Energigruppen

Medarbeidere i gruppen er:
Thorstein Lunde Johnsen (leder)
Marianne Pedersen
Eivind Brendehaug
Djarte Stølsbotn
Roald Nydal
Bjarne Sævold

Energigruppen har i året som gikk arbeidet med følgende saker:

- *Enøkkkampanje: Fordeling av enøk-avisen.
- *Vi har deltatt i arbeidet med å fremme forslag til landskapsvernomsråde for Undredalshalvøya og tilhørende områder nord og sør for Bergensbanen.
- *Vi har også vært med å utarbeide en brosjyre for området Raundalen-Flåmsdalen-Undredalen.
- *Vi har avgitt uttalelse i forbindelse med en planlagt kraftlinjetrase Kvittingen-Bærdalen i Samnanger.
- *Ellers har vi forsøkt å sette oss inn i Energiplan for Bergen etter en rapport fra Elektrisitetsforsyningens Forskningsinstitutt.

ÅRSMEDLINGER FRA LOKALLAGENE

Os natur- og miljøvernlag

Desse har vore i styret:

Ivar Tvedt (formann)
Bård Bjerkestrand (nestformann)
Samson Bøgevik (kasserar)
Ragnhild Ljosnes (sekretær)
Hjørdis Klyve (styremedlem)

Varafolk: Samson Bjerke
Jon Ove Thuen
Hans Geir Eiken
Nils G. Lekven

Valgnemnd: Johs. Tvedt
Anders Hauge jr.
Arne Aarseth

Revisor: Berit Sandal
Iver Larsen

Kontakt med VNV: formannen

Av sakar som laget har vore engasjert i kan nemnmast:

Reguleringsplanen for Osøyro og disposisjonsplanen for Osøyro og disposisjonsplanen for Kyrkjeflaten.

Regulering av desse områda har me følgt opp frå den tid dette arbeidet tok til, og laget har heile tida slutta seg til dei framlegg som er komne frå Riksantikvaren og fylkesantikvaren i Hordaland i denne reguleringsaka.

Det gamle kommunehuset er då tenkt flytta til Kyrkjeflaten, og i den samanheng er det utarbeidd ein disposisjonsplan for dette området, som kommunen no har bygsla av staten.

Os bygningsråd godkjende likevel både disposisjonsplanen og flytting av kommunehuset. Me fann det difor naudsynt å anka bygningsrådet sitt vedtak inn for fylkesmannen i Hordaland, då kommunen enno ikkje har vurdert Miljøverndepartementet sin oppmoding om på nytt å vurdere om ikkje delar av sentrum likevel bør regulerast til spesialområde - bevaring. Dette burde ha vore avklåra før bygningsrådet gjorde sitt vedtak, og me meiner difor et er feil sakshandsaming. Me ventar difor spent på fylkesmannen sin uttalelse. Arbeidet med denne saka er gjort i nær forståing med VNV som og har sendt sine egne merknader.

Den 15/5 stod laget som tilskipar av varturen til VNV som den gong vart lagt til Lysekloster, og omlag 50 deltakarar møtte fram i klosterruinane. Her fortalde rektor Erling Eiken om klosteret og om korleis livet var for dei som ein gong levde og virka her. Etter omvisning i ruinane var det fellestur på "Munkestien" og over åsen til Røykenes. I den fine vårdagen vart det ein hyggeleg tur med fine utsyn mot Sandalen og Søftelandsbygda og snødekte fjell.

Den 16/11 stod laget som teknisk tilskipar av VNVs miniseminar som vart halde i husmorlaget sitt nybygg på Flåten. Det vart eit godt og positivt møte med utsendingar frå lokallaga i Hordaland, styret i VNV og representantar for fylket si miljøvernnavdeling i Bergen. Hovedemne for seminaret var: "Fylket si miljøvernnavdeling - hvorledes arbeider den, og hvorledes kan lokallagene samarbeide med Miljøvernnavdelingen." Filmen "Hotad skog" - om forureining - vart vist.

mange gode grunнар for

LØNNSKONTO

Snakk med oss ...
VESTLANDSBANKEN

Bestill gebyrfri lønnskonto nå

- Ingen gebyr på sjekk
- Ingen gebyr på bankgiro
- Ingen gebyr på Minibank mellom kl. 08-16 (ellers kr. 2,-)
- Bensin- og butikkautomat kr. 2,-

10% rente på inntil kr. 15.000,-. 5% rente inntil kr. 15.000,-. Kr. 50.000,- i kreditt. Gode lånebetingelser

Skillingsbanken

- en annerledes bank

Det er utarbeidd reguleringsplan for Kuventrøområdet, og vårt lag fekk den til fråsegn. Me støttar framlegget frå den komm. fri-luftsnevda når det gjeld "Teinabekken" som renner frå Svartetjørn til Ulvenvatn, at denne må få liggja open, og at terrenget på begge sider må takast ut som naturområde. Likeeins peika me på at det må finnast annan trase for den planlagte riksveg 14 som vil gå over Ulvenvatn og Kuventrø.

Når det gjeld dei gamle kverna-husa på Moberg og Gåssand, så har det ikkje vorte gjort noko dette året, anna enn tilsyn. Me har avtale med Yrkesskulen, som har lova å gjera det turvande arbeid når det høvar i deira rutine.

Vegen Hegglandsdalen/Lønningdal har vore eit omstridt spursmål i året som gjekk. Til å fylgja utviklinga i denne saka valde styret Samson Bjerke, som bur i dette vegområdet, og som dagleg brukar vegen.

Elles har ein i året freista å gjera natur- og miljøvern-arbeidet kjent mellom folk ved å dela ut opplysningsmateriell. Teikninga av nye medlemmar må i det nye året takast meir alvorleg. Det er så mange som er samde med oss, men tar ikkje konsekvensen av dette ved å melda seg inn i laget.

Os-bygda bør ha eit stort lag, som kan følgja opp i det som

skjer og i den utvikling me går i møte på så mange måtar. For berre å nemna den trugande ureining som alt har råka deler av landet vårt, som og kan råka våre vassdrag og skogar.

LAT OSS DIFOR "STÅ VAKT OM NATUREN!"

Stord og Fitjar natur- og miljøvernlag

Styret:

Tørris Digernes:	Leiar
Halgeir Matre:	Nestleiar
Mari Espeland:	Sekretær
Tormod Folgerø:	Kasserar
Olav Nagel-Alne:	Styremedlem
Karvel Strømme:	Styremedlem
Inge Oppstad:	Styremedlem
Rolf Reitan:	Varamedlem
Oddrun Øwre:	Varamedlem

Det er halde 10 styremøter. Laget har gjennom året hatt ekstra stor aktivitet, for det meste i samband med turkartet og merkingg av turvegar. Salget av turkart har betra den økonomiske stoda til laget vesentlig. Laget har også fått mange nye medlemmar, sannsynligvis på grunn av den markedsføringa av laget som turkartet representerar.

Dei viktigaste oppgåvane i 1985 har vore:

1. Turkart: Turkartet vart ferdig til planlagt tid og til forventa kostnad. Kartet vart laga i nært samarbeid med kommunane Stord og Fitjar. Spesielt god støtte gav skogkontora. Ansvarleg for kartet var Olav Nagel-Alne som arbeidde på heiltid med kartet i ca. 3 månader. I tillegg vart det mange oppgåvar for styret og andre interesserte medlemmar i laget.

Kartet har vore i salgt vel eit halvt år. Salget har gått svært bra, og har gitt laget gode inntekter. Heile overskotet frå salget er plassert på bankkonto. Rentene fra kontoen skal nyttast til lagsarbeid. Vårt inntrykk er at kartet er teke vel imot og er flittig nytta av turgåarar.

2. Merking av turvegar: I samband med turkartet har laget sett opp 23 skogsvegskilt i dei mest populære utfartsområda.

3. Turar: På grunn av kartarbeidet vart friluftaktivitetane redusert til ein tur i Stordfjellet. Styret vonar likevel at kartkjøparane vart inspirert til å ta mange turar på eigen fot.

4. Foredrag: Det vart arrangert fylgjande kåseri/foredrag:
*Kåseri om Stordfjellet ved Arne Berger
*Foredrag om miljø og helse ved Arne Oftedal.

5. Tillitsmannstreiff: Laget har delteke på fylgjande tillitsmannstreiff: Landsmøtet på Gol: 1 representant. Laget hadde ein kort presentasjon av turkartet. Tillitsmannstreiff på Os: 4 representantar.

Naturvernlaget vil til slutt komma med eit ønske om at det vert fleire aktive naturvernlarar på øya Stord. Vi vil hermed oppmoda alle som har naturvern-interessar eller naturvernsakar dei kjennar til, om å ta kontakt med styret.

Tysnes natur- og miljøvernlag

Tysnes natur- og miljøvernlag hadde årsmøte 20.01.85 med vanlege årsmøtesaker. Per-Goran Krüger heldt foredrag om "Alternative energikilder" I 1985 hadde vi to styremøter. Årets tur var ein sopptur i september i Tysnesmarka og Gåsevikområdet. Ca. 10 personer hadde møtt fram i regnværet for å sanka sopp med soppsakkyndige Marie og Audun Fosshagen. Den 30. november deltok Anna Maria Fossdal og Marie Fosshagen i eit eindags miljøvernseminar på Os med folk frå Miljøvernvelingen i Hordaland Fylke.

31.12 hadde laget 2000 kr. i kassa. Vi har fått 7 nye medlemmar i 1985 og er no 32 i alt. Dette er fint i ein kommune som har bare 2800 innbyggjarar.

Det spirer og gror i Bergen Bank.

ÅRSBERETNING 1985

Desse har vore i styret i 1985:
 Marie Backman Fosshagen: leiar
 Sigurd Bjordal: skrivar
 Svein Søreide: kasserar
 Simon Fossdal
 Mikal Gjerstad
 Oddbjørg Hjelmeland
 Marta K. Kjærefjord (vara)

soppkurs/sopptur 14-15.09 med 25 deltakere i øsende regn og tur Skiftesvik-Follese 06.10. Vi ser det som en viktig oppgave å få folk ut i Askøy-naturen.

Laget hadde 2 deltakere på organisasjonsseminar på Gol, og 2 på tillitsmannstreff i Os i høst.

*2 representantar for laget - Øyvor og Else deltok på VNV sitt miniseminar i Os 16.11, og møtte der representantar for fylket si miljøvernnavdeling.

Elles har laget skrive eindell brev, selt 50 naturkalendarar, og syslar med planar om å laga eit turkart.

Askøy natur- og miljøvernlag

Medlemstall: Pr. 01.01.86 går vi ut fra at 88 medlemmer sokner til oss, det vil si at de bor på Askøy. Noen av disse har meldt seg inn direkte til VNV. De nye datalistene gjør det enklere å holde greie på det.

Styret, som ble valgt på årsmøte 12.03.85 har bestått av:
 Leif Andersen
 Mary Losvik
 Jørgen Jørgensen
 Gunvor Pettersen
 Randi Svensen
 Jan Norstrøm (vara)
 Styret har hatt 10 møter. Vi har også deltatt på styremøter i VNV.

Saker: Vi har gitt uttalelser om 4 nye reguleringsplaner, om evt. utsetting av rådyr på Askøy, om kraftlinjetrase Kleppe-Heiavatn og om inngjerding av drikkevannskilder. Vi har også fått innført skuddpremie på villmink i kommunen. I Kleppstø har vi fått fredet en gammel furu, og vi har gitt uttalelse om vegetasjonsreservater på Askøy. Vi har hatt et par forurensingssaker som er løst. Fremdeles har vi et område i Kleppstø til parselldyrking, og er spent på om oppslutningen blir bedre i 1986. Vi holdt på å få flertall i kommunestyret for et forslag til omregulering i Kleppstø - det var god reklame for laget.

Turer: Vi har hatt tur til Ramsøy 16.05 med 34 deltakere. Siglingen rundt 01.06: 10 deltakere,

Lindås miljø- og naturvernlag

Desse har vore med i styret:
 Helge Rambjør
 Bjørn Årseth
 Else Holmås
 Håkon Mongstad
 Øystein Vik
 Øyvor Næss
 Elin H. Fanebust.

Varamedlemmer:
 Bjarne Åsgård
 Harald Strømsnes
 Per Lødøen
 Stein Søfteland

Laget har hatt 7 styremøter i 1985. Kort samandrag av det vi har drive med gjennom året:

- *Deltok på "vårsleppet" på Seim 4. og 5. mai. Selde der for kr. 338 og verva 2 nye medlemmer.
- *Synte filmen "Naturens hevn" i Dalheim 24. mai, med open debatt etter framsyninga.
- *Hatt 3 avisinnlegg i lokalavisane: eitt stort referat frå filmkvelden, eitt innlegg mot flytebru over Salhusfjorden og eitt innlegg mot kjernefysisk reprosesseringsanlegg i Windscale, Nordvest-England.
- *Hatt 2 postkasseaksjonar i løpet av året: ein med E-nøkkel-avisa og ein med nytt vervemateriell.
- *Har gjeve 2 uttalar: ein vedrørende etablering av byggjeplass for plattformar i Tyborgøy og ein vedrørende veg til øyane i Austrheim.

REPRESENTASJON OG MØTER

Vi nevner her de viktigste møte- og representasjonsoppdrag i 1985:

Møte med Samferdselskomiteen 17.01.85 om flytebro over Salhusfjorden.
 F. Bekkestad deltok.

Vassdrags- og energiseminar på Røros 01.02.85.
 F. Bekkestad og S. Brattebø deltok.

Møte med Stortingets Samferdselskomite 07.02.85 om flytebro-saken.
 F. Bekkestad deltok.

Åpent møte om søppelfyllkrater i Skeisåsen 26.02.85.
 F. Bekkestad deltok i paneldebatten.

Informasjonsmøte med BKK 28.02.85 om kraftlinjebygging.
 F. Bekkestad, S. Brattebø, O. Skre, B. Stølsbotn, T. Hage og T. L. Johnsen deltok.

Årsmøte i Bergen og Omland Fri-luftsråd 04.03.85.
 F. Bekkestad deltok.

Møte med Stortingsrepresentanter i Oslo 12.04.85.
 F. Bekkestad deltok.

Møte om energiplanen for Bergen 15.04.85.
 T. L. Johnsen og S. Brattebø deltok.

Norsk Kommunalteknisk Forenings seminar på Stord 23.04.85.
 F. Bekkestad holdt foredrag om kommunal avløpsdisponering.

Landsmøte i Tromsø 21. - 23. 06.85.
 F. Bekkestad, I. W. Næss og T. Hage deltok.

Organisasjonsseminar på Gol 31.-02.09.85.
 F. Bekkestad, A. Måge og I. W. Næss deltok.

Årsmøte i Hordaland Folkeopplysningsnemnd, Folkeakademiet 28.09.85.
 F. Bekkestad deltok.

Informasjonsmøte i regi av Vegdirektoratet om flytebro 10.10.85.
 F. Bekkestad deltok.

Åpent møte i Odda med bl.a. representanter fra Miljøverndepartementet, SFT og Ilmenittsmelteverket.
 F. Bekkestad deltok.

FANA SPAREBANK

Stor nok for de fleste

Østlundsvei 1
 5050 Hestmann
 Telefon 27 15 30

Vågsøen 10
 5050 Østengen
 Telefon 27 67 60

Storeveien 5
 5032 Mande
 Telefon 28 12 08

Ekeresett
 5020 Tvedestruk
 Telefon 27 18 30

5038 Farnholt
 Telefon 27 15 22

5050 Sørvagrend
 Telefon 26 67 35

5065 Ørnstadvann
 Telefon 22 67 78

5047 Elend
 Telefon 27 62 22

Bergen Jern & Metall's Intrernasjonale kurs 29.11.- 02.12.85 i Ulvik.
F. Bekkestad holdt foredrag om forurensning.

b NATURVERNSAKER

Vi trekker her fram noen viktige saker som foreningen har arbeidet med i 1985. Ellers vise vi til oversikten i fag-gruppenes rapporter.

VERN AV NATUROMRÅDER

Administrativt vern av natur-områder. Edellauvskogs & myrområder som ikke var vaktuell for vern etter naturvernloven, er lokalisert og registrert. Det er samlet inn supplerende opplysninger på å fremme verneplaner som kan innarbeides i kommunal planlegging. Områdene fordeler seg på en rekke kommuner i fylket.

ISHALL PÅ FINSE

I en anke til fylkesmannen i Hordaland pekte Naturvernforeningen på at Finse er et spesielt naturområde i høyfjellet. Området har store naturkvaliteter og er et viktig knutepunkt for lettere fot- og skiturisme. Det er viktig at Finse som natur- og friluftsområde blir ført videre og at området ikke blir utsatt for for inngrep og tiltak som endrer området sin karakter.

BETONGPLATTFORMBYGGING PÅ TYBORGØY I LINDÅS

I en uttalelse til fylkesrådmannen gikk VNV imot å gi etableringstillatelse for bygging av betongplattformen for Tyborgøy. Både på Tyborgøy og omkring øya er det betydelige kvaliteter for friluftslivet. Etableringen blir tatt i bruk i et nytt uberørt område med store landskapsverdier og varierte naturtyper.

VEGBYGGING VED NÆRØYFJORDEN

I en uttalelse til Vegsjefen i Sogn og Fjordane rådde VNV og SFN fra å velge alt. 1 for vegen mellom Gudvangen og Langhus. I stedet gikk vi inn for alt. 2 som vil spare innmarken og kulturlandskapet på Ramsøy og dessuten være mindre synlig fra fjorden. På grunn av de uvanlig store verdier som er knyttet til naturen og landskapet ved Nærøyfjorden, må alle tekniske inngrep i området skje med stor forsiktighet. Vegsjefen tok vår tilråding til følge, gikk inn for alt. 2 atter først å ha gått inn for alt. 1.

SKEISÅSEN I FANA

I et omfattende notat til Bergen kommune pekte Naturvernforeningen på verdien av Skeisåsen som et natur- og friluftsområde og at kraterplanen for steinuttak og søppelfylling ville ødelegge området.

VÅTMARKSOMRÅDE VED NESTTUNVATNET

I en uttalelse til Bergen kommune gikk foreningen mot etableringen av forretningsvirksomhet ved Store Nesttunvatn, da strandareal og våtmarksfuge ville bli nedbygd. Foreningen pekte på at samspillet mellom jordbruksdrift, grøntareal naturfaglige fenomen var viktige å ta vare på i området. Det ble argumentert med den store variasjonen i naturtyper, biotoper i Bjørkedalen - Liatårnområdet, noe som gjør området særlig verdifullt i lokal naturvernsammenheng. Foreningen har vist til flere alternative plasseringer av skytebane.

TRANEVATN - STORÅSEN I FANA

I en uttalelse til Bergen kommune understreker Naturvernforeningen nødvendigheten av å sikre en vegetasjonssone rundt Tranevatn, og ba om at det ble satt en grense for bebyggelsen i området.

FRILUFTSOMRÅDET PYTTANE - BJØRKE-DALEN - LIATÅRNET

Fylkeslandbruksstyret gikk etter flere utsettelser inn for planen om skytebane og sprengstofflager i Bjørkedalen. VNV har fulgt opp saken nøye, og gitt en fyldig uttalelse til Landbruksdepartementet som nå skal avgjøre saken.

ALVØEN

Et verneforslag for Alvøen er fulgt opp, kommunen ser nødvendigheten av Ramsvik - Kongshavnområdet. Kommunen vil etter det vi forstår, stille seg positivt til verneforslaget. Før kommunen gir uttalelse, vil det bli foretatt en befaring. Fylkesmannen vil ta stilling til den videre håndtering av saken.

ENERGI OG VASSDRAGSVERN

ENERGISITUASJONEN

Gjennominnlegg i pressen og oppfølging av NNV's enøkkampanje, har VNV understreket at kraftbehovet er dekket inn gjennom Samla Plan. Det er pekt på energikonsolidering og alternative energikilder.

FORHÅNDSMELDT UTBYGGING AV TYSSO-VASSDRAGET MED OVERFØRING AV VANN TIL RAUNDALSVASSDRAGET

I en uttalelse til NVE gikk VNV imot utbygging av Tyssovassdraget med overføring til Raundalsvassdraget.

KRAFTLINJESKAER

Foreningen har arbeidet med og gitt uttalelser i følgende kraftlinjesaker:

132 kv krftl.	Meland - Bontveit
66	Ølensvåg - Vikebygd
132	Askøy - Ravnanger
300	Tøfjell - Samnanger
132	Grønsdal - Frøland
132	Kvittingen - Samnanger
132	Sotra - Ågotnes
132	Eikelandosen - Fusa
132	Matre - Vemundsbøtn - Mysten - Dale
132	Arna - Jordal

FORURENSING

SØRFJORDEN

Forurensningssituasjonen i Sørfjorden utslippssøknadene for - Ilmenittsmelteverket sto sentralt i foreningens arbeid på forurensningssektoren. Etter en ny høringsrunde fant VNV og opprettholde anken til Miljøverndepartementet. Vi samarbeidet med Aksjon Ren Fjord og hadde flere presseutspill. Regjeringen tok ikke anken til følge, men stilte likevel krav om at alternativ til deponering av 16 000 fat avfall i sjø må utredes innen 2 år.

OLJETERMINAL PÅ STURE

I en uttalelse til SFT pekte VNV på at utslippet av olje var for høyt og foreslo en øvre konsentrasjonsgrense på 10 kg/døgn. Vi ba også om at SO2 utslippet (30 kg/timen) og sporadiske utslipp av giftige og illeluktende hydrokarboner måtte reduseres.

ÅRSREGNSKAP SE
SIDE 16

KLOAKKRAMMEPLAN FOR SØRE VÅGE/ VIKSE I SVEIO KOMMUNE

I en uttalelse til Sveio kommune pekte VNV på de dårlige resipientforholdene i Viksefjorden, og stilte krav om kjemisk rensing i tillegg til biologisk.

VEGSAKER

Foreningen har gitt uttalelser i flere vegsaker. Vi nevner kort: Vegframføring til Øyane i Austrheim. Rv.14 Mundal-Eikanger. Vegplan for Toska i Radøy kommune.

REGULERINGSPLAN FOR OSØYRO

foreningen har i samarbeid med lokallaget på Os arbeidet med å bevare sentrumskvartalet og det gamle kommunehuset. Vi har ikke fått gjennomslag i kommunen. Saken er anket til Fylkesmannen.

ANDRE NATURVERNSAKER

FLYTEBROEN OVER SALHUSFJORDEN

I form av uttalelser, møter, presseutspill m.v. har foreningen pekt på de omfattende økologiske og miljømessige skadevirkninger på hele Osterfjordsystemet ved bygging av flytebro. Nå har SFT og fiskerideirektoratet gått imot at konsesjon blir gitt, og en må kunne si at foreningen så langt har vunnet frem i saken.

C INFORMASJON

NATUR VEST

Medlemsbladet Natur Vest utkom i 1985 med 4 nummer i et opplag på 2300 eks.

KONTAKT MED MASSEMEDIA

Bergensavisene, lokalaviser, NRK-lokalradio og nærradioen ga foreningen en meget god pressedekning i saker som ble gjort kjent i form av pressemeldinger, intervjuer, innlegg m.m. Det ble registrert ca.150 presseklipp. VNV er også medarbeider i programposten "Miljøaktuelt" i Puddefjord Radio.

UTSTILLINGER OG STANDS

Foreningen markerte seg med stands på Villmarksmessen i Bergenshallen i mai/juni. Videre hadde foreningen utstilling i Rådhuset, biblioteket og utstillingshjørnet i Bergen Bank. Det ble informert om verneområder og naturvern generelt.

INFORMASJONSHEFTE

VNV utarbeidet og ga ut informasjonsheftet "Fra fjord til fjell" om Flåmsdalen-Raundalen-området. Heftet ble trykket i 10 000 eks. Det er inngått avtale med NSB om å legge heftet ut i togene på Bergensbanen.

TURER OG ÅPNE MØTER

Ca.450 personer deltok på nærmiljøturene i 1985. Det ble gjennomført 8 turer. Helgeturen gikk til Varaldsøy og Rosendal i august. I forbindelse med årsmøtet arrangerte VNV et åpent møte med tema "Stølsheimen - vern eller utbygging? Hva truer verneplanen?" Det deltok ca.100 personer. Det ble også arrangert en naturvernkveld med lysbilder fra Raundalen-Flåmsdalen-Nærøyfjorden. Her deltok også ca.100 personer.

FOREDRAG - STUDIESIRKLER

Foreningens tillitsmenn deltok på ulike arrangement med foredrag og innlegg om foreningens arbeid og naturvern. Det ble gjennomført flere vellykkete studiesirkler.

LØRDAGSÅPENT KONTOR - SALG

En ordning med lørdagsåpent kontor (kl.12-14) ble satt igang. Dette er ment å være et tilbud til medlemmer og andre. Naturvernkalenderen markerte seg i 1985 som en populær salgsartikkel. Det ble solgt ca.700 kalendere. I tillegg var det godt salg av annet naturvernmateriell.

Til slutt vil jeg takke alle som "står på" i Vestlandske Naturvernforening for utmerket innsats og godt samarbeid. Vi har mange oppgaver, og alle som er interessert i å jobbe med naturvern er hjertelig velkommen.

For styret

Frode Bekkestad
leder

PRYDKUNST HJERTHOLM

TORVALMENNING 8

(Inng. Rådhusgaten)

Telefon (05) 31 70 27 — 5000 Bergen

PLATOU

SPORT I SENTRUM

FOSFATER I VASKEMIDLER – NYE FORSKRIFTER I 1986

Fra januar 1986 har vi fått nye forskrifter om fosfatinnhold i vaskemidler og merking av vaskemiddel-emballasje. Disse avløser den tidligere ordningen der man ba industrien om å redusere fosfatinnholdet frivillig.

Kjersti Sæther Olsen
(Forurensningsgruppen)
for NaturVest

Mjøsas nedbørsfelt har siden 1978 hatt egne forskrifter for omsetning av tekstilvaskemidler. Som vi husker førte fosfatforbindelser fra avløpsvannet til en voldsom algevekst som truet hele Mjøsa med gjengroing av vannplanter. Dette førte videre til lite oksygen i vannet og en redusert fiskebestand. Liknende situasjoner med overgjødning av vann og vassdrag har man kunnet observere på alle kanter av landet.

MAKSIMALGRENSE

Med de nye forskriftene vedtatt av Miljøverndepartementet, innføres maksimalgrenser for tillatt innhold av fosfor i alle typer vaskemidler. Statens Forurensningstilsyn regner med at de fastsatte grensene vil føre til at fosformengden i vaskemidlene reduseres med 500 tonn i forhold til i 1983. Dette tilsvarer en reduksjon på nærmere 40%. Grensene som er satt for innhold i vektprosent av fosfor ligger mellom 2,5 og 3,8% for vanlige husholdningsvaskemidler i pulverform. Flytende rengjøringsmidler har fått en grense på 0,2%.

MERKING

All vaskemiddel-emballasje skal nå merkes med en opplysningsetikett som forteller innhold i % fosfat (tilsvarende % fosfor), og største tillatte fosforinnhold for produktet. Vaskemidler med et fosforinnhold på 0,2 vektprosent eller mindre kan merkes "UTEN FOSFAT". Hensikten med de nye forskriftene er selvfølgelig at fosformengden i avløpsvannet skal reduseres. Man vil følge oppmerksomt med om doseringsan-

FOSFATFRIE VASKEMIDLER

MERKE	LEVERANDØR
WISK	A/S LILLEBORG
PERSIL	A/S LILLEBORG
HENKO	A/S LILLEBORG
FAB	COLLETT-MARWELL HAUGE
TEND	NKL
ROYAL d'OR*	ROLF AAMODT
FELICIA*	ROLF AAMODT
NOPA*	ROLF AAMODT
EPA	EPA A/S
KB*	KJELL BRAATEN A/S
TEXA*	TOMTEN A/S
EPEX*	TEMANA SHELL CONSUMERS PROD.
TEKSTILVASK	NORSK OLJE
TØYVASK	NORSKE FINA A/S
AKTUELL	DYBDAL INDUSTRIER

* Vaskemidler som er avmerket med stjerne forhandles også med fosfat.

visningene skulle føre til at fosforinnholdet pr. vask likevel ikke blir redusert i samsvar med reduksjon av vaskemidlenes fosforinnhold. Miljøverndepartementet sier at det kan bli aktuelt å innføre nye og lavere grenser. Og dersom den generelle tendens til lavere fosforinnhold stopper opp, kan det komme på tale å innføre en avgift på fosfor i vaskemidler.

Loddet er dermed kastet til oss som forbrukere. Ved bevisst å velge vaskemidler med lavt fosfatinnhold, presser vi vaskemiddel-fabrikantene inn på en mer miljøvennlig kurs.

Samtidig ber vi alle om å være oppmerksomme på de nye maksimalgrensene for fosfor/fosfatinnhold, og kontrollere at de ikke overskrides. Ved en runde omkring i noen butikker her i Bergen nå en måned etter at de nye forskriftene trådte i kraft, fant vi at fosfatinnholdet i de fleste vaskemaskin-pulver lå mellom 4,2 og 5,8%! For en rekke andre vaskemidlers vedkommende var merkingen ufullstendig (f.eks. "inneholder fosfat") eller fullstendig fraværende!

BØR DE ANMELDES?

Sent i høst var Forurensningsgruppen i VNV på befaring til en bedrift etter tips fra et av lokallagene. Det viste seg at bedriften over lang tid hadde drevet med ulovlig dumping av avfall i utkanten av bedriftsområdet, ned mot en vik.

Det var vanskelig for oss å bestemme hva slags avfall det dreide seg om, og prøver ble tatt. Bedriften lager tildels svært giftige kjemiske produkter (biocider o.a.) til oljevirksomheten i Nordsjøen, og avfallet stammer sannsynligvis fra denne produksjonen. Prøver ble tatt av vannet innerst i vika og noe lenger ute. Bunnen syntes å bestå av et sort, slimaktig sediment, hovedsakelig dødt organisk materiale (se bildet). Det var ingen tegn til noen levende bunnfauna.

Saken ble brakt inn for Miljøvern-avdelinga (MA) hos Fylkesmannen, som var ute og inspiserte forholdene. Også Statens Forurensningstilsyn (SFT) ble orientert. Bedriften ble bedt om å komme med en forklarende redegjørelse, bl.a. om det kjemiske innholdet i avfallsstoffet og mengde forbrukt pr. år. Det hører med til historien at bedriften ikke har konsekvens for utslipp av noen art.

I dag, omkring to måneder etter at bedriften mottok den skriftlige anmodningen fra MA (datert 10. des. 1985), har verken MA eller SFT fått noe svar. Bør ytterligere reaksjonsformer, som f.eks. anmeldelse, vurderes? Det virker ikke som om en slik automatisk handling automatisk medfører en reaksjon fra myndighetene i form av bøtelegging el.lign.

Vi forfølger saken...
Forurensningsgruppen
Jan Arne Holm

Ca. 20dl.
Med fosfat.

Inneholder 12% fosfat, som tilsvarer 3% fosfor. Største tillatte fosforinnhold for dette produktet er 3%. Fosfater i vaskemidler kan bidra til vannforurensning. Statens Forurensningstilsyn anbefaler derfor bruk av vaskemidler uten fosfat eller med lavt fosfatinnhold

Vern av naturområde i Hordaland

For VNV: Lars H Blikra.

Vi har nå fått verneplanane for edellauskog og myrområde i Hordaland fylke. I utkasta til verneplanane for Hordaland er ein del område vurderte til svært verneverdige, men mange av desse er ikkje komne med i dei endelege verneplanane.

Naturvernet treng difor kommunale vedtak som sikrar desse områda på ein forsvarleg måte.

På denne bakgrunn har VNV samla inn opplysningar om desse områda. Vi har sortert områda etter kommune, og sender i desse dagar ut ein oppfordring til kommunane om å sikra desse gjennom kommuneplanane (generalplanar og reguleringsplanar). Den nye Plan og Bygningslov, som ventes vedtatt våren 1986, gir m.a. muligheter til å regulera slike område til naturvernområde. Her blir det understreka at friluft- og naturverninteressene må få ein plass på linje med andre samfunns- interesser.

Miljøverndepartementet oppmodar også kommunane til å leggja større vekt på arbeid med sikring av verneverdige naturområde.

Under er det ein oversikt over områdene kommunane bør prøva å sikra gjennom sitt planverk (eit eksempel er vist på kart):

Bergen: Smøråslia, Salhuslia, Hamrelia, Midtunlia og Neset (ved Unneland) edellauskogsområder.

Bømlo: Moster og Vestvik (ved Kvalavågen) edellauskogsområde.

Etne: Mikjelsøter edellauskogsområde og Høylandstoska myrområde.

Fusa: Bogøy, Skogseid, Ytre Bogøy og Hopslia edellauskogsområde.

Granvin: Skjervet, Stavanes, Kvannal S og Klove - Kolskår edellauskogsområde.

Kvam: Eidesvågen, Nesvika, Ljones, Kvitasteinurdi, Strandebar, Gjerde, Vikedal, Mundheimsdalen, Laupslia edellauskogsområde og Gjeltelia myrområde.

Kvinnherad: Jonås, Matre, Muradalen og Stø edellauskogsområde. Spenemyro myrområde.

Lindås: Ringås myrområde.

Odda: Odda edellauskogsområde.

Os: Hatvik, Storemsvågen, Vardåsen og Gildevik- sør edellauskogsområde.

Osterøy: Viknabukta edellauskogsområde.

Stord: Vatna edellauskogsområde (sjå kart) og Solhaug myrområde.

Sund: Steinsland edellauskogsområde.

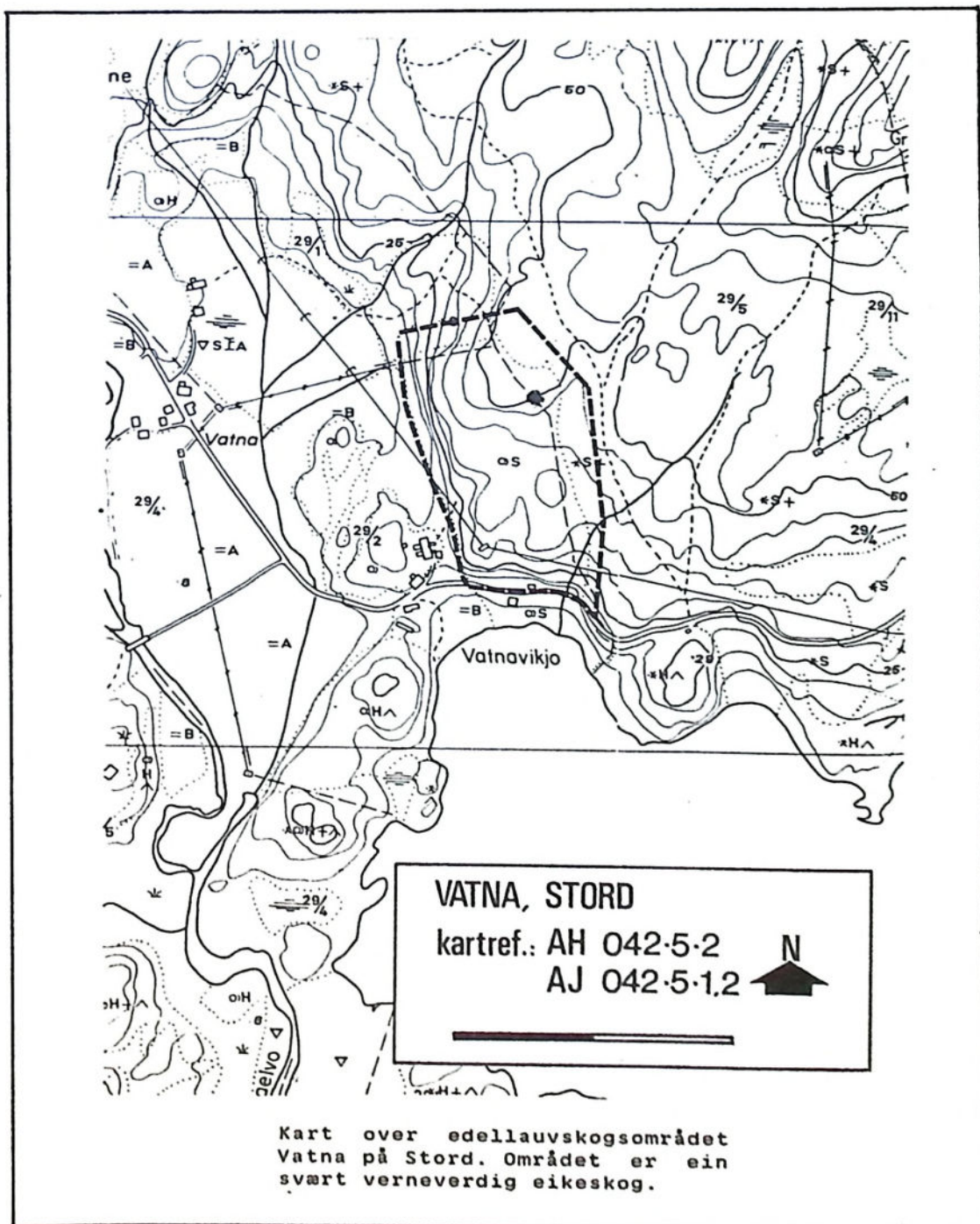
Ullensvang: Tednes edellauskogsområde.

Ulvik: Hjelmevoll og Vambheimselya edellauskogsområde.

Voss: Skitdikane edellauskogsområde.

Glen: Dreganes edellauskogsområde.

Det er nå berre å håpa at kommunepolitikarane og dei offentleg tilsette tar naturvernet alvorleg, og bidrar til at dei verneverdige naturvernområda i Hordaland blir sikra på ein forsvarleg måte. Det moderne samfunn må ta seg råd til å bevare denne delen av vår naturarv.

Kart over edellauskogsområdet Vatna på Stord. Området er ein svært verneverdig eikeskog.

Til
Natur Vest

«leserbrev»

Friområder hvordan ønsker vi dem?

Vi har en del herlige friområder rundt byen, men hvordan skjottes de nå og hvordan ønsker vi dem?

I Kanada-skogen som er mitt nærmeste turområde, skjer det litt av hvert. Til vår store glede kom der fot et års tid siden en skogsvei gjennom et ellers vanskelig fremkommelig område ved Tennebekkvannet. Gleden ble imidlertid noe redusert da det meste av veien viste seg å være lagt som en berg- og dalbane som både skiløpere og de som ikke er av de sprekkeste joggerne har vansker med å forsere. Sannsynligvis ble den lagt slik av hensyn til skogsdriften

Her er vi ved pointet: Skal våre begrensede friområder drives etter økonomiske prinsipper - dvs. etter avkastning/lønnsomhetskriterier ved skogsdrift? Eller skal rekreasjon med naturopplevelse, fugle- og planteliv bety mest?

Jeg mener at skogsdrift i de få, spredte friområdene må være helt uten betydning i økonomisk sammenheng i bykommunen Bergen. Derimot spiller rekreasjonsmuligheter en stadig større rolle i vår trafikkfor-slummete og stressete bytilværelse.

I Kanadaskogen er man begynt å felle gammel skog, deretter plantes til med nye granplanter også der det før ikke var granskog. Eksempelvis kan nevnes et område ved Tennebekkvannet hvor det faller en liten foss utfor et stup, med en fin bekk nedenfor som renner ut i vannet. Langs denne bekken vokste tidligere løvskog og buskas. Ved bekken likte småfuglen seg. Jeg så til- og med en fossekall der. Ellers var det i dette området vi hørte måltrasten først i stille vårkvelder. Her er i løpet av siste år all vegetasjon - bortsett fra noen spredte furuer - hugget ned. Deretter er der beplantet med gran.

Hvordan blir det nå? Vi vet jo at i tett granskog forsvinner all undervegetasjon og der blir knapt et grønt grasstrå. Heller ikke dyre- og fugleliv trives der. Om noen år når granene i dette området er blitt store, må vi kanskje forgjeves lytte etter fuglesang.

Mitt spørsmål er: Hvordan skal vi som naturvernforening stille oss til rekreasjons- og naturopplevelsesverdien kontra den økonomiske utnyttning av friområdene? Hvis leserne mening er identisk med min, bør Vestlandske Naturvernforening kontakte kommunens ledelse med ønske om at friområdene bare blir lagt tilrette for rekreasjon og naturvern, og at kommunen bør finne andre måter å øke sin inntekt på enn å drive intensiv skogsdrift med gran i friområdene.

Hva mener andre lesere?

Ytre Laksevåg

Dorthea Stensen

Interessert i bymiljø/ landskapsvern

Arbeidsgruppa for bymiljø/landskapsvern trenger flere folk. Møte hver tredje uke i faglig/sosialt godt miljø. Ta kontakt med Vestlandske Naturvernforening, Postboks 1201 - Jacobsfjorden - Bryggen - 5001 Bergen.

Studiesirkel i vann- forurensning

Vann er en ressurs som vi mennesker, dyr, fugl, fisk - ja alt levende vesen er avhengig av. Vann betyr en avgjørende rolle i vår hverdag. Til og med Thales, - en av de tidligste filosofene (500 år f. Kr.), postulerte at "alt er vann".

Hva gjør vi med vannet vårt? Har du lyst til å vite mer om det, så meld deg på studiesirkelen som Vestlandske Naturvernforening vil arrangere i Bergen våren-86.

Ta kontakt med Vestlandske Naturvernforening før 14. mars d.å. på tlf. (05) 313851, tirsdag eller torsdag kl. 1100-1430. Nærmere opplysninger kan også fåes av Jan Arne Holm, leder av forurensningsgruppen, på tlf.- (05)286765.

Studiesirkelen vil vare tre til fire kvelder, og ta for seg temaene:

- * Forurensning fra husholdning og søppelfyllinger.
- * Forurensning fra landbruk og skogbruk.
- * Forurensning fra industri.
- * Havet som avfallsplass.
- * Oljeforurensning.

Vestlandske Naturvernforening: Postboks 1201 - Jacobsfjorden - Bryggen - 5001 BERGEN.

Natur Vest korrigerer

I referatet fra Vestlandske Naturvernforenings møte på Os 16/11, som sto i NaturVest 4/85, ble fylkesingeniør Håkon Kryvi tillagt uttalelser som ikke var korrekte:

"I forbindelse med industriutslipp er det mest vår oppgave å uttale oss til SFT, sa Kryvi. Her er det viktig å få fylkesmannen med på det, det gir større tyngde..."

Dette er noe usøyaktig fremstilt. Kryvi sa at miljøvern-avdelingen forelegger alle industriutslippssaker med tilrådinger fylkesmannen som tar den endelige avgjørelsen.

"Et problem som selvfølgelig kan oppstå er at lensmannen er god kompis med forurenseren, men et lovbrudd er et lovbrudd, og det er viktig å få slått fast at ulovlige utslipp er kriminelle handlinger..."

Kryvi har ikke brukt uttrykket "lensmannen er god kompis med forurenseren". Han nevnte

imidlertid at lensmennene ofte ikke prioriterer og har kapasitet til å ta opp sakene og at ulovlige utslipp ofte ikke blir etterforsket

"Håkon Kryvi minte om at de som arbeider på fylkesmannens miljøvern-avdeling ofte sitter inne med kunnskaper som en organisasjon som Vestlandske Naturvernforening lettere kan gjøre noe ut av. Dere har det ofte enklere, som ikke skal innom en fylkesmann."

Uttalelsen er galt gjengitt: Håkon Kryvi presiserte at fylkesmannen har mange andre hensyn å ta i saker enn de rent miljømessige. Han understreket at fylkesmannen i mange saker må foreta en avveinining på bakgrunn av råd og uttalelser fra mange parter. Fylkesmannen er overordnet miljøvern-avdelingen. Vestlandske Naturvernforening har derimot en enklere saksgang og kan fremme sakene direkte ut fra rene miljøvern-messige synspunkt, sa Kryvi og nevnte at det var viktig for miljøvern-avdelingen å ha et godt samarbeid med VNV.

Vi beklager at feilene ikke ble rettet opp før bladet gikk i trykken., og håper at denne avklaringen kan gi uttrykk for de faktiske forhold.

Redaksjonen

Nærmiljø-turer 86

MARS

9.MARS: SKOTNES PÅ ASKØY

Skotnes på Askøy er det eneste fraflyttede stedet på Askøy. Skotnes ligger idyllisk til - gammelt kulturlandskap omgitt av sjø, lyngrabber, bjørkelunder og furuskog. Turen går fra Davanger på skogssti gjennom furuskog, her passerer vi også et område som kanskje blir fredet som furuskogreservat.

Leder: Jørgen Jørgensen

APRIL

13.APRIL: DEN GAMLE POSTVEIEN I LINDÅS

"Den Trondhjemske Postvei fortsatte nordover fra Hordvik over fjorden til Lindås. Vi skal følge den ca. 8 km, et stykke som ble ryddet for ca. 4-5 år siden, fra den gamle møllen ved Nesfossen/Hundvin til Vågseidet.

Leder: Arkivar John Ragnar Myking.

MAI

4.MAI: KNATTEN-SKOMAKERDIKET-BLÅMANSVATNET-KOBBELTVEIT-TARLEBØ

En typisk "byfjellstur", som vi skal gå på en anderledes måte. Vi skal vandre med fortiden for øyet, og la de gamle stedsnavnene fortelle om tidligere tider. Både lokalhistorien og naturen skal gjøre turen opplevelsesrik.

Leder: Adjunkt Dag Sletten.

JUNI

JUNI: FUGLESANG

Trekfuglene er kommet tilbake, og vi kan glede oss over den vakre fuglesangen. Det er morsomt å kunne kjenne de mest vanlige fuglene på låten, og vi tar et ettermiddagstur og lærer litt om fuglesang.

Leder: Norsk Ornitologisk Forening.

AUGUST

23-24. AUGUST OVERNATTINGSTUR TIL STORD

Stord, som er den nest største øyen i Hordaland, er frodig og skogrik. Naturen er variert - her er både småkupert lavland og fjelltopper på omkring 700 meter. De to kommunene -

Stord og Fitjar - har mange verneverdige naturområder, edellauskoger, spesielle furuskoger, lynchheier og våtmarksområder. Øyen er også vel kjent fra saga og historie. Vi skal få med oss så mye som mulig av den varierte naturen denne helgen, med turer til fjells og i skogen. Overnatting på Kurs- og treningsenteret i Litlabø, som er et tidligere gruvesamfunn. Lordag kveld vil Arne Berger fortelle om Stord-naturen.

Leder: Stord/Fitjar Natur- og Miljøvernlag.

SEPTEMBER

14.SEPTEMBER: SOPPTUR

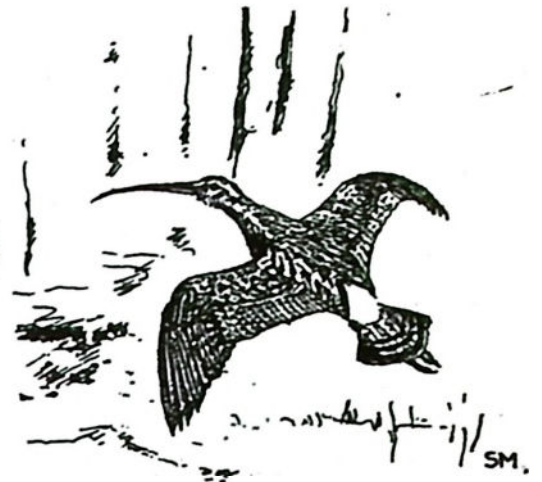
Leder: Aut. soppkontrollør Wenche Holm.

OKTOBER

12.OKTOBER: SÆDALEN - LANDÅSFJELLET

Den store Sandal/Sædalsutbyggingen er kommet igang ytterst i dalen, mens det fortsatt er gårdsdrift innerst i Sædalen. Vi tar turen inn i dalen og ser på det gamle kulturlandskapet. Sædalen er en fin innfallsport til Landåsfjellet og Ulriken. Dalen er et av de få stedene det ennå er mulig å starte byfjellsturen i et "opprinnelig" landskap.

Leder: Svein Sætersdal.

NATUR
VEST

Postboks 1201
5001 Bergen

ÅRSBERETNING 1985

VNV'S ÅRSREGNSKAP 1985

UTGIFTER

Sekretær og kontorhold	Kr.	45 797,05
Porto og telefoner	"	13 039,30
Trykksaker og papir	"	3 906,10
Møter reiser og befaringer	"	29 510,67
Kjøp av kalendre og naturvernmateriell	"	36 028,50
Natur Vest	"	23 866,33
Informasjonsbrosjyre "Raundalen" netto utg.	"	5 848,-
Gaver og tilskudd	"	332,-
Korreksjon vedr. kont.and.-84	"	2 033,84
Utgifter v/NNV (anslått)	"	14 000,-
Andre utgifter	"	11 138,56

185 499,85

INNTEKTER

Fam Loofts gave	Kr.	17 833,-
Bankrenter	"	2 074,68
Obligasjonsrenter	"	162,50
Nye medlemmer	"	8 080,-
Salg av naturvernmateriell	"	54 194,57
Annonser i Natur Vest	"	10 000,-
Gaver og tilskudd	"	23 238,-
Nærmiljøturene	"	280,60
Korreksjon av anslått utgifter v/NNV -84		469,65
Kontingentandeler 1985 v/NNV (anslått)	"	62 000,-
Balanse: underskudd		7 166,85

185 499,62

STATUS PR. 31/12 1985

AKTIVA

Bankinnskudd 12 mnd. opps.	Kr.	3 072,41
Bankinnskudd 3 mnd. "	"	20 632,01
Obligasjoner	"	1 900,-
Postgiro	"	2 395,20
Kassabeholdning	"	500,-
Tilgode kont.andel for 1985	"	62 000,-

90 499,62

PASSIVA

Skyldig NNV vedr. div. mellomværende	Kr.	14 000,-
Skyldig NNV for div. naturvernmateriell	"	19 300,-
Kapitalkonto	"	57 199,62

90 499,62

Minde 26.01.86

G. Jebsen

Revidert og funnet i orden

Bergen 28.01.86 J. Kjennerud

" " 01.02.86 Leif M. Lien